

Kúpalisko Zelená žaba v Trenčianskych Tepličiach sa stalo víťaznou stavbou na území SR. V ČR získal najviac hlasov hotel a vysielateľ Jestěd.

foto: SKSI

Viliam Hrubovčák, člen predstavenstva SKSI.

foto: IVA

Spoznajte **STO ROKOV** českého a slovenského staviteľstva

V ankete súťažili pamätníky, panelové sídliska, hotely, aj mosty či priehrady

V Košiciach môžete spoznať ikonické budovy, ktoré vznikli za posledných sto rokov na území bývalého Československa. Unikátna výstava je výsledkom projektu „Stavby storočia Českej a slovenskej republiky“, v ktorom verejnosť vyberala zo stovky nominovaných diel víťaznú stavbu. Vyhlasovateľom súťaže bola aj Slovenská komora stavebných inžinierov (SKSI). O projekte sme sa rozprávali s Viliamom Hrubovčákom, členom predstavenstva SKSI a Jánom Kyseľom, odborným garantom ankety za SKSI.

Ako a prečo vznikol tento projekt?

Za sto rokov sa na Slovensku striedala pokojná demokracia s vojnovými časmi, okupácia, totalitné zriadenie, rozdelenie a spojenie štátu s českými krajinami. Napriek tomu sa stále stavalo, budovalo, vytvorili sa mnohé impozantné stavebné diela. Vznikli významné pamätníky ako Mohyla M. R. Štefánika na Bradle, vybudovali sa celé nové mestá ako Svit (Batizovce), aj obrovské priemyselné komplexy. Boli vytvorené originálne architektonické diela (Slovenský rozhlas, Národná banka v Bratislave...), výnimočné vodné diela, mosty, rekonštrukcie pamiatok. Mnohé diela obohatili spoločenský a kultúrny vývoj krajiny, stali sa symbolmi pozitívne vnímané niekoľkými generáciami. Od roku 1918 prešlo staviteľstvo, architektúra a stavebná technika na Slovensku rozsiahlymi zmenami. Aj preto prišiel Svätopluk Zidek, člen predstavenstva Českej komory autorizovaných inžinierov vo výstavbe, s nápadom začleniť túto oblasť do osláv stého výročia ČSR.

Akú úlohu mala v projekte SKSI?

Vzťahy medzi českými a slovenskými stavebnými inžiniermi boli a sú na vynikajúcej úrovni. Vyústili do ponuky pre slovenských odborníkov zapojiť sa do prípravy ankety. SKSI sa podieľala na tvorbe podmienok ankety a precizovala spôsob nominácie stavebných diel zo Slovenska.

V zozname nominovaných diel sú veľmi rôznorodé stavby. Aké boli kritéria výberu?

Celkový počet nominovaných stavieb na 100, z toho 66 z českej strany a 34 zo Slovenska. Základným kritériom bol spoločenský vplyv stavieb na kultúrne, krajinné, sociálne a priemyselné aspekty. Prihliadalo sa na rôznorodosť stavebných objektov a nominovali sa diela z rôznych časových období.

Ktoré kategórie stavieb majú najväčšie zastúpenie?

Miernu prevahu mali stavebné diela, ktoré vytvárali a vytvárajú určité symboly a stali sa vo svojej lokalite významným orientačným a spoločenským miestom stretávania sa ľudí, aj keď z hľadiska architektúry a technického vyhotovenia nie sú až tak výnimočné. Ide napríklad o obchodno-obytňú budovu Manderla v Bratislave, ktorá so svojou výškou 45 metrov bola v čase vzniku najvyššou budovou na Slovensku.

Čo rozhodlo v prípade infraštruktúrnych stavieb?

Po rozdelení spoločného štátu Čechov a Slovákov bolo jednou z najdôležitejších úloh v doprave udržať prevádzku na železničnej sieti vymedzenej novými hranicami. Úsek trate z Červenej Skaly do Margecian si vyžadoval v krátkej dobe vybudovať 281 mostných objektov a deväť tunelov s celkovou dĺžkou 3800 metrov. Visutá lanovka zo Skalnatého plesa na Lomnický štít v čase výstavby (1936-1940) bola svetový unikát. Na výstavbu v náročnom vysokohorskom teréne bolo potrebné dopraviť viac ako šesť tisíc ton materiálu. Jedinečný originálnou konštrukciou a architektonickým výrazom je most SNP cez Dunaj v Bratislave zavesený na odklonenom pylóne s elegantnou vyhladkovou reštauráciou. Slovensko, ako krajina bohatá na vodné toky dlhodobo buduje aj veľkolepé vodné diela.

V súčasnosti sa veľa hovorí o ochrane či naopak devastácii historických pamiatok. Boli v ankete aj tieto objekty?

Obnova historických stavieb je samostatnou kapitolou architektúry a staviteľstva. Rekonštrukcia pamiatkovo chráneného komplexu liečebného domu Hviezdoslav na Štrbskom Plese poukazuje na citlivé skĺbenie pôvodnej architektúry liečebného domu s luxusným zariadením, ktoré ponúka v súčasnosti päťhviezdičkový hotel Grand Hotel Kempinski. Kúpalisko Zelená žaba v Trenčianskych Tepličiach a Bratislavský hrad sú osobitné výsledky kvalitných rekonštrukcií starších objektov.

O víťazných stavbách už nerozhodovali odborníci, ale verejnosť...

Princíp hlasovania širokej verejnosti sme zvolili pre čo najširšiu propagáciu výsledkov staviteľstva za sto rokov.

Nominovaný bol aj hutný kombinát VSŽ v Košiciach. Mohlo by sa zdať, že veľký priemyselný areál nepatrí do takejto ankety...

Kritéria nominácie boli nastavené nielen na estetickú stránku, architektúru, ale aj (a predovšetkým) na spoločenský význam diela a ich príspevok k rozvoju spoločnosti. Preto boli zaradené aj širokej verejnosti málo prístupné objekty, ktoré ale mali a majú obrovský prínos pre spoločenský a ekonomický vývoj krajiny. (ROK)

Kde si môžete pozrieť výstavu

- výstava nominovaných diel je vo vedeckom parku Technicom TU Košice na ulici B. Nemcovej
- vernisáž bude 6. mája o 17. hodine
- nainštalované sú panely s charakteristickými fotografiami diel
- obsahujú názov stavby, jej popis, adresu, súradnice GPS, mapu, rok realizácie, meno projektanta, investora aj zhotoviteľa